

PROGRAMA
pentru disciplina opțională

CĂLĂTORII EXTRAORDINARE

JULES VERNE: AVENTURI ÎNTRE ȘTIINȚĂ ȘI LITERATURĂ

[curriculum la decizia școlii
pentru clasa a VI-a sau a VII -a]

Structura programei

Notă de prezentare

Competențe generale

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

Conținuturi

Sugestii metodologice

Sugestii bibliografice

NOTĂ DE PREZENTARE

ARGUMENTE EDUCATIVE. Introducerea acestui curs opțional cu puternice valențe transdisciplinare răspunde unor cerințe educative majore: înțelegerea lumii în care trăim și a transformării ei continue, în spațiu și timp, precum și formarea competențelor pentru integrarea în societatea viitorului. Opționalul implică familiarizarea elevului cu zece mari opere ale literaturii universale, romane cu valențe științifice și geografice scrise de Jules Verne și incluse în seria *Călătorii extraordinare*.

Astfel, opționalul vizează formarea unor competențe de lectură pe tot parcursul vieții, prin citirea unor cărți de aventuri incitante, la o vârstă la care interesul pentru literatura de aventuri este foarte pronunțat, și stimulează abordarea textelor dintr-o perspectivă critică. Încurajând cititorii să confrunte permanent noțiunile și viziunea prezentate în aceste romane ale secolului al XIX-lea cu ceea ce cunoaștem azi, cursul favorizează nu numai formarea unei culturi generale ample, cu informații din domenii diverse (geografie, astronomie, istorie, biologie, tehnologie, antropologie etc.), ci și înțelegerea modului în care a evoluat lumea (din perspectivă tehnologică și culturală), precum și gândirea critică în ceea ce privește diverse fenomene culturale și istorice.

Cursul opțional **CĂLĂTORII EXTRAORDINARE. JULES VERNE: AVENTURI ÎNTRE ȘTIINȚĂ ȘI LITERATURĂ** reprezintă o ofertă curriculară de disciplină opțională pentru clasele a VI-a sau a VII-a, **pe durata unui an școlar, cu buget de 1h/ săptămână, curriculum integrat.**

În lumea educației moderne se vorbește tot mai mult despre **meta-competențe** – abilități cuprinzătoare care acoperă mai multe tipuri de competențe și sunt legate de capacitatea de a învăța, de a se adapta, de a anticipa și de a crea. Lucrări recente* sugerează necesitatea dezvoltării unor meta-competențe care să-i ajute pe elevi să navigheze pe piața muncii, indiferent ce se va întâmpla cu tehnologia, ce profesii vor dispărea, ce domenii neimaginabile încă vor apărea în viitor. Ceea ce putem face este să le formăm elevilor un portofoliu de aptitudini generale care să le permită, în timp, să își dezvolte abilitățile de nișă necesare. Printre acestea meta-competențe se află autodisciplina, gândirea antreprenorială, gândirea de tip proiectant, și autonomia.

*vezi articolele publicate în UNESDOC (Biblioteca digitală UNESCO) despre viitorul educației, cum ar fi *The futures of learning 2: What kind of learning for the 21st century? etc.*

Gândirea de tip designer (proiectant). Majoritatea sarcinilor educaționale presupun *rezolvări* de probleme, dar într-o lume cu multă cunoaștere trebuie dezvoltat un nou mod de gândire, care

anticipeaza probleme. Dacă definești probleme și moduri de rezolvare, creezi mai multă valoare decât dacă doar rezolvi problemele identificate de alții.

Autodisciplina. Autodisciplina presupune **stabilirea unor scopuri și organizarea tuturor activităților în funcție de ele**, nu în funcție de stimulii imediați, înconjurători. Performanța are la baza pe o astfel de organizare a vieții.

Gândirea antreprenorială. Într-o piață a muncii foarte volatilă din punctul de vedere al locurilor de munca sau al inovațiilor tehnologice, cea mai bună opțiune este să dezvolti capacitatea de a crea chiar tu locuri de muncă, începând chiar cu tine. Antreprenorul poate **identifica oportunități** și le poate valorifica înaintea altora. O astfel de stare de spirit poate fi încurajată prin contact repetat cu modele de antreprenori.

Autonomia. În prezent exista aplicații digitale suport pentru aproape orice activitate (*de la navigare pe glob până la traducere automată dintr-o limbă în alta*). Acest fenomen creează pericole: dacă aplicațiile vor rezolva toate problemele, riscăm să devenim dependenți de ele, să nu mai gândim complet și să ne pierdem autonomia. Autonomia înseamnă capacitatea de a te baza pe propriile tale resurse – cognitive, emoționale, de toate felurile – pentru a rezolva probleme. Chiar dacă nu mai avem acces la aplicații, trebuie să putem face o socoteală elementară, un raționament, să avem o bază de cunoștințe suficient de dezvoltată care să ne ajute să navigăm în lumea aceasta fără să căutăm informația pe Internet.

Această disciplină opțională are și avantajul de a veni în completarea studiului altor discipline, asigurând formarea unor **competențe interdisciplinare cu o conexiune nu adesea realizată**. Legăturile cele mai strânse sunt între aria *Om și societate* (Geografie) și aria *Limbă și comunicare* (Limba și literatura română, limba și literatura franceză)! Și dimensiunile lor aplicative merg în completare, pentru că oferă posibilitatea dezvoltării unor competențe esențiale în formarea personalității tinerilor: identificarea de oportunități, formarea autonomiei, a rezistenței la efort, a mentalității de tip designer.

Nu în ultimul rând, un argument foarte important în favoarea acestui opțional este **valoarea motivațională**, stimulativă pentru elevi. Demersul pornește de la **interesul intrinsec pentru aventură, poveste, călătorii, specific vârstei**.

Demersurile răspund cerințelor care vizează îndeplinirea finalităților educației specificate în Legea educației naționale, adică vizează formarea unor **competențe foarte largi la elevi**, ceea ce implică dobândirea de cunoștințe, deprinderi, capacități și atitudini diversificate. Programa este centrată pe atingerea unui sistem de competențe generale și specifice adaptate nivelului de vârstă, **conform profilului de formare a absolventului de gimnaziu**, așa cum este acesta definit de normele Institutului de Științe ale Educației. Disciplina opțională Călătorii extraordinare. Jules Verne – Aventuri între știință și literatură vizează direct sau indirect o mare parte din **competențele-cheie pe care este fundamentat Curriculum-ul Național**: comunicarea în limba română și, după caz, în limba maternă, competențe în matematică și în științe și tehnologie, competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe pentru a învăța să înveți, competențe de relaționare interpersonală și competențe civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat. Competențele generale ce pot fi formate la elevi prin conținuturile propuse permit abordarea unei metodologii didactice care pune accent pe dimensiunea aplicativă a cunoașterii. Învățarea activă, logică, prin descoperire și experimentare este unul dintre cele mai importante atu-uri ale disciplinei. Componenta educativă metodologică a programei permite utilizarea unei game largi de modele de reprezentare a realității, a unor platforme e-learning și al altor mijloace TIC. Valențele interdisciplinare/transdisciplinare ale opționalului vizează în primul rând geografia și literatura universală, cele două discipline fiind într-o relație interesantă de complementaritate. Un alt argument foarte important în favoarea introducerii disciplinei este deschiderea foarte mare spre educația non-formală. Competențele generale sunt gândite prin raportare la competențele-cheie pe care este fundamentat Curriculum-ul Național. Competențele specifice, derivate din cele generale, sunt adaptate nivelului cognitiv al elevilor din ciclul inferior al liceului. Conținuturile învățării (domeniile cunoașterii) sunt organizate pe teme.

COMPETENȚE GENERALE

1. Aplicarea autodisciplinei și a capacității de a te baza pe propriile resurse în analiza critică a elementelor științifice și culturale din textul literar și non-literar
2. Aplicarea gândirii de tip *antreprenor* și de tip *proiectant* în viața de zi cu zi

COMPETENȚE SPECIFICE

1.1. Formarea autodisciplinei prin planificarea activităților de lectură a textului non-literar și literar și autoverificarea înțelegerii textului printr-un set de activități

- Exemple de activități de învățare: rezolvarea de fișe de înțelegere a textului literar și non-literar (pre- și post-lectură);

1.2. Formarea capacității de a te baza pe propriile tale resurse – cognitive, emoționale etc. – pentru a rezolva probleme pornind de la situații din textele literare și non-literare

- Activități menite să formeze deprinderea de a găsi mai multe modalități de a rezolva o problemă, de a face față unei provocări, fără acces la Internet sau la un mod automatizat de rezolvare a unei probleme. *De exemplu: Identifică cel puțin o modalitate prin care te poți orienta într-un oraș străin/într-o pădure în cazul în care rămâi fără baterie la telefon sau acces la Internet (Internetul, aplicații de tip GPS).*

2.1. Formarea gândirii antreprenoriale

- Exemple de activități de învățare pentru tema *Ocolul Pământului în 80 de zile*: invitarea unui agent de turism care propune pachete personalizate pentru diverse excursii pe glob și citirea unui articol pe această temă într-un blog de călătorii. Întrebări posibile pentru stimularea gândirii antreprenoriale: *Dacă ai avea propria agenție de turism, ce program ai propune pentru o excursie în jurul Globului, dacă ai oferi o opțiune concurentă traseului propus de eroul din Ocolul Pământului în 80 de zile?*

2.2. Formarea gândirii de tip *designer (proiectant)*

- Activități de învățare pentru tema *De la Pământ la Lună*: identificarea potențialelor probleme și a unor soluții posibile în domeniul călătoriilor spațiale, pornind de la exemple din roman. Exemplu: *Imaginează-ți un set de probleme și soluții posibile în cazul în care ai fi conducătorului proiectului "Marte 2030".*

- Activități de învățare pentru tema *Tema 20 000 leghe sub mări* – identificarea unei probleme specifice călătoriei submarine și modul în care a fost rezolvată de personajele romanului. Exemplu: alimentarea cu aer a submarinului.

CONȚINUTURI

A. Jules Verne, operele literare (integral sau fragmente selectate), în limba română, limba engleză sau limba franceză.

1. <i>20 000 de leghe sub mări</i>	6. <i>Insula misterioasă</i>
2. <i>De la Pământ la Lună</i>	7. <i>Căpitan la 15 ani</i>
3. <i>Călătorie spre centrul Pământului</i>	8. <i>Școala Robinsonilor</i>
4. <i>Ocolul Pământului în 80 de zile</i>	9. <i>2 ani de vacanță</i>
5. <i>Copiii căpitanului Grant</i>	10. <i>Pilotul de pe Dunăre</i>

B. Pentru fiecare dintre cele 10 opere literare, vor fi selectate de către cadrul didactic:

- Un articol de popularizare a științelor care tratează un **subiect de actualitate** legat de tema operei literare (aproximativ 3 000 de caractere cu spații)
- Un fragment reprezentativ din opera literară (aproximativ 3 500 de caractere cu spații)

Atenție! Ambele texte suport vor fi selectate astfel încât să permită formarea competențelor specifice prin activități corespunzătoare.

Sugestii metodologice

Planul lecției (structura unei lecții de 50 minute)

Fiecare dintre cele 10 opere literare este studiată în 3 cursuri de 50 minute, astfel:

Lecția 1. Contextul operei – citirea în clasă a articolelor de tip non-literar. Discuții

Lecția 2. Citirea fragmentului din suportul de curs. Discuții (partea I)

Lecția 3. Discuții (partea a II-a)

Exemplu de selecție de texte literare și non-literare pentru tema *Călătorie spre centrul Pământului*.

Articole non-literare:

Cele mai adânci foraje de pe Glob

Africa se rupe! - Marele Rift African

Text literar: *O călătorie spre centrul Pământului*

Pe aici trebuie s-o luăm! strigă profesorul. Pe aici! Înainte, spre centrul Pământului! adăugă el în limba daneză. (...)

Încă nu-mi afundasem privirea în acel puț fără fund în care urma să coborâm. (...) M-am aplecat cu multă băgare de seamă peste o stâncă ce atârna în afară și am privit.

De groază mi s-a făcut părul măciucă. Toată ființa îmi fu cuprinsă de simțământul vidului. Am simțit cum centrul de gravitație mi se deplasează și cum mi se urcă amețea la cap, ca o beție.

Nimic nu e mai amețitor decât această atracție a abisului. Eram să cad, dacă nu m-ar fi apucat la timp o mână vânjoasă. (...)

– Axel, strigă plin de înflăcărare profesorul, abia acum vom coborî cu adevărat în măruntaiele Pământului! Iată deci momentul exact când începe călătoria noastră. (...)

Fiecare își puse în spate sacul de călătorie. Hans își luă sarcina să împingă înainte pachetul cu frânghii și haine, iar eu intrai după ei în galerie. În momentul când eram gata să mă cufund în coridorul acela întunecos, m-am oprit puțin și, ridicând capul, prin câmpul vizual al imensului tub am zărit, pentru ultima oară, un petic din cerul Islandei, pe care eram aproape sigur că nu o să-l mai revăd. (...)

© Asociația Școli pentru un viitor verde. Toate drepturile rezervate.

www.scolipentruunviitorverde.ro

Timp de câteva zile am coborât povârnișuri foarte repezi, unele aproape verticale, care-mi dădeau fiori, afundându-ne înăuntrul Pământului. (...) La 7 august, în urma atâtor coborâșuri, atinsesem o adâncime de 30 de leghe. Așadar, deasupra noastră, la 30 de leghe, se găseau stânci, oceane, continente și orașe. (...)

A doua zi, când m-am trezit, m-am uitat în jur. Culcușul meu, alcătuit din toate păturile, se afla într-o peșteră fermecătoare, împodobită cu minunate stalagmite, și pe jos era presărat un nisip foarte fin. (...) Am auzit, de asemenea, și un murmur vag și nedefinit, asemănător cu geamătul valurilor ce se sparg de mal și, uneori, cu șuieratul vântului.

(...) Cât vedeai cu ochii, se întindea o pânză de apă nemărginită, care părea să fie începutul unui lac sau al unui ocean (...). Valurile se spărgeau cu acel murmur sonor, specific spațiilor închise, dar vaste. O spumă străvezie zbura pe luciul apei, purtată de suflarea unui vânt ușor, și câteva picături ajunseră până la mine și mă stropiră pe față. (...) Era un adevărat ocean, cu țărături care coteau capricios, dar pustii și cu un aspect îngrozitor de sălbatic.

Dacă privirile mele puteau să se plimbe pînă hăt departe pe această mare, apoi acest lucru se datora unei lumini «speciale», care te făcea să deslușești cele mai mici detalii. (...). Era ca o auroră boreală, un fenomen cosmic continuu, care avea loc în această uriașă peșteră ce putea cuprinde un ocean. (...) Irradiațiile electrice dădeau naștere la uimitoare jocuri de lumină, care se răsfrângeau pe suprafața norilor aflați foarte sus. (...) Dar oricât ar fi fost de puternică lumina, ea nu se putea compara cu aceea a soarelui, deoarece nu radia căldură. Din această pricină, priveliștea era tristă și nespus de melancolică. În locul unui cer spuzit de stele strălucitoare, simțeam deasupra acestor nori o boltă de granit care mă strivea sub greutatea ei. (...)

După ce străbătusem aproape o milă, ne apără în față imaginea unei păduri imense, dar de data asta nu mai era o pădure de ciuperci. (...) Flora erei terțiare se găsea aici în toată splendoarea ei. Palmieri uriași, specii azi dispărute, palmacee superbe, pini, tise, chiparoși, tuie reprezentând familia coniferelor, creșteau de-a valma, legați între ei printr-o rețea de liane de nepătruns. (...) Pe malurile lor se încrucișau fel de fel de ferigi arborescente, care semănau oarecum cu acelea crescute în sere. Numai că acești arbori și plante n-aveau nicio culoare, lipsiți cum erau de căldura dătătoare de viață a Soarelui. Totul se cufunda într-o nuanță uniformă, cafenie, decolorată. Frunzele erau lipsite de culoare și înseși florile, care erau atât de numeroase în era terțiară, n-aveau nici culori și nici parfum, de parcă ar fi fost făcute dintr-o hârtie decolorată sub acțiunea atmosferei. (...)

Lumina difuză ne îngăduia să zărim cele mai mici lucruri în adâncul aceluia desiş şi, la un moment dat, mi s-a părut că printre arbori se mişcă nişte forme imense! Într-adevăr, era o întreagă turmă de mastodonţi uriaşi, dar de data aceasta nu fosile, ci chiar vii şi asemănători cu aceia ale căror rămăşiţe fuseseră descoperite, în 1801, în mlaştinile statului Ohio! Am privit cu uimire la elefanţii enormi, ale căror trompe mişunau pe sub arbori, întocmai ca nişte şerpi. Auzeam zgomotul colţilor de fildes sfredelind trunchiurile bătrâne. Ramurile trosneau, iar frunzele smulse în cantităţi de neînchipuit erau înghiţite de botul imens al monştrilor.

Visul în care văzusem renăscând toată acea lume preistorică din terţiar şi cuaternar nu mai era vis, ci realitate! Iar noi ne aflam singuri în măruntaiele Pământului, pradă tuturor acestor groaznice animale sălbatice.

extrase din Jules Verne, O călătorie spre centrul Pământului, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1977

Sugestii bibliografice

1. Colecția revistei de științe **Terra Magazin**, ISSN 1224-0176, publicație periodică realizată sub egida Societății de Geografie din România, avizată MEN pentru utilizarea extinsă la clasă ca instrument didactic destinat dezvoltării competențelor elevilor de gimnaziu și liceu;
2. Săveanu, Simion, *Pe urmele lui Jules Verne în România*, Editura Albatros, București, 1980
3. Verne, Jules, *O călătorie spre centrul Pământului*, Editura Ion Creangă, București, 1971
4. Verne, Jules, *Ocolul Pământului în 80 de zile*, Editura Ion Creangă, București, 1971
5. Verne, Jules, *2 ani de vacanță*, Editura Ion Creangă, București, 1975
6. Verne, Jules, *Școala Robinsonilor*, Editura Ion Creangă, București, 1975
7. Verne, Jules, *20 000 de leghe sub mări*, Editura Ion Creangă, București, 1977
8. Verne, Jules, *De la Pământ la Lună*, Editura Ion Creangă, București, 1977
9. Verne, Jules, *Insula misterioasă*, Editura Ion Creangă, București, 1979
10. Verne, Jules, *Căpitan la 15 ani*, Editura Ion Creangă, București, 1980
11. Verne, Jules, *Copiii căpitanului Grant*, Editura Ion Creangă, București, 1984
12. Verne, Jules, *Pilotul de pe Dunăre*, Editura Ion Creangă, București, 1985

Proiectul dispune de un model de programă școlară, sugestii metodologice, resurse didactice gratuite (suport de curs pentru elevi), care pot constitui baza pentru construirea unei oferte curriculare naționale.

